

ઇસલામીઓનો

હિન્દને ઠપકો.

રચી- પ્રગટ કરનાર
એદલજી ધનજી કાખા,
અમરેલી-કાઠીયાવાડ.

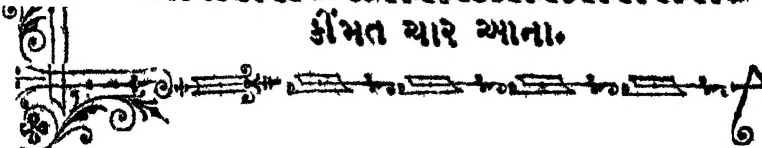
ઈ. સં ૧૯૧૨

આવૃત્તી પહેલી

નકલ ૫૦૦

અમદાવાદ—ધી અમરસીંહજી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
પકાણું નીચામખાન તુરખાન વકીલે છાપ્યું.

કીંમત ચાર આના.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કાપીરાખિય વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૩૮૦

વર્ષીક

પુસ્તકનું નામ ઈસ્લામીઓનો રિહને ૪૫૩૦

વિષય ૨૬૬૮:૩

ઇસલામીઓનો

હિન્દને ઠપકો.

રચી- ભગટ કરનાર
એદલજી ધનજી કાખા,
અમરેલી-કાઠીયાવાડ.

ઈ સં ૧૯૧૨

આવૃત્તી પહેલી

નકલ ૫૦૦

અમદાવાદ—ધી અમરસીંહજી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
પ્રકાશ્ય નીચામખાન મુરખાન વજીલે છાપ્યું.

કીંમત ચાર આના.

સાત વિધાપીઠ ૨૫ ૨૩૮૦

કોપીરાઈટ-સંગ્રહ ૭૮૬

અર્પણ પત્રિકા.

મહેરબાન નેકનામ

શેઠ હાજી અબ્દુલ્લાહ જાનુ હસન

જનરલ મરચંટ

ધોરાજી.

આપની ઇસલામી કાર્યને દરેક રીતે તન, મન, ધનથી
ઉત્તેજન આપવાની; તેમજ આપણી કેળવણીથી પ-
છાત પડેલી સુસક્ષમીન કોમને કેળવણી તરફ
દોરવવાની; તેમજ તેને લગતાં અનેક
કાર્યોમાં ભાગ લેવાની નેક કાશીય
કરતા જોઈ આ ઇસલામી
સાહિત્યનું પુસ્તક આપ-
નેજ માનપૂર્વક

અર્પણ

કે રૂ.

છું.

અમરેલી-ઝાદીયાવાડ } આદીમે ઇસલામ,
એદલજી ધનજી કાબા.

પ્રસ્તાવના.

ઉરડુ શાએરોમાં શ્રમશુલ ઝોલમાં મોલાના અધતાદ
હુસેન ' હાલી ' પાણીપતિનું સુખારક નામ સૂર્યની પેઠે પ્ર-
કાશી રહ્યું છે. તેમણે સર સધયદ એકમદની સૂચનાથી હી-
ન્દની ધસલામી કામના સુધારણા અર્થે પહેલ વહેલી ઉરડુ
કામી નજમોની શરૂઆત કીધી. આ શરૂઆતમાં તેમણે ઉરડુ
કામી નજમોના જેજે રીસાલા લખ્યા તે એવા તો અતઃ-
કરણના ખરા ઉભરાથી લખાયા કે, બહાર પડવા સાથે તેણે
કામમાં મોટી હલચલ ઉત્પન્ન કરી આપી. સઘળા કામી લે-
ખો, બાપણો તથા મજલીસોના તે સંગાર થઈ પડ્યા. તેમાં
કામી પડતીનું જે ચીત્ર આજેખવામાં આવ્યું હતું તે એવું તો
આખા આજેખાયું કે તેમના રીસાલાઓના જવાબમાં ખીજ
ધણા શાએરોએ જનતોડ કાશીશ કીધી પરંતુ મોલાના હા-
લીની નજમો પર તેમની નજમો ફાવી ચકી નહિ. તેમની
આવી નજમોના ધણા રીસાલાઓ ઉરડુમાં બહાર પડેલા છે
અને તેની અનેક આવૃત્તિઓ અનેક છાપખાનાઓમાં છપાઈ
પ્રસરી રહી છે. આવી અસરકારક અને સર્વ માન્ય નજમો-
ના રીસાલાઓ પૈકી મેં ત્રણ રીસાલાને ખાસ યુદી કઢાડ્યા
અને તે ત્રણે રીસાલાની નજમો શુજરાતી સાર સાથે શુજરા-

તી ઇસલામી આલમ માટે પ્રગટ કરવાનું કોમહિત માટે મેં
 મુનાસબ ધાર્યું. આ ત્રણ રીસાલામાં એક ઇસલામની ચ-
 ડતી પડતી બીજો ઉમ્મતનો વિલાપ અને ત્રીજો આ
 ઇસલામીઓનો હિન્દને ઠપકો એવાં નામો આપી મેં
 ઇસલામી બધુઓના હાથમાં મુક્યા છે. અને તેમ કરવાનો
 મારો હેતુ એજ છે કે, તે રીસાલાઓએ ઉરદુ ઇસલામી આ-
 લમમાં જે કોમ સેવાનું મહાન કામ ડરી બતાવ્યું છે તેવુંજ
 કામ ગુજરાતી ઇસલામી આલમમાં પણ તે કરી બતાવે. હું
 આશા રાખું છું કે, ગુજરાતી ઇસલામી બાધઓ તેના વાચન-
 થી પોતાની કુભકરણ જેવી નીદ્રાને દુર કરી કોમ ઉન્નતિનાં
 પવિત્ર કામમાં પ્રવૃત્ત થશે.

ખાદીમે ઇસલામ

એદલજી ધનજી કાખા.

૭૮૬

ઈસ્લામીઓનો હિન્દને ઠપકો.

ઠપકો પહેલો.

૩ખસત અય હિન્દુસ્તાં અય ખુસતાને બે ખીજાં,
રહ ચુકે તેરે બોહોત દીમ હમ બદેસી મેહમાં. ૧
આજ ગા શીકવુંસે હેં લખરેઝ હમ અય ખાકે હિન્દ,
હેં મગર એહસાન અગલે તેરે સમ ખાતેર નેશાં. ૨
તુને બેગાનુકી ખાતીર કી યગાનુંસે સીવા,
મેહમાં થે પર બનાયા તુને હમકો મેઝમાન. ૩
તેરે ખાશુકી શીઝાઈને દીયે દીલસે જુલા,
શાબે બવ્વાનેા સમરકદો હમીસ્કો ઇસ્કિહાં. ૪
યાહ કુચ્છ જૈજુ રહા હમકો ન હજલા ઓર કુરાત,
તેરે ગંગા જલને જબસે તર કીયે ગામો ઝમાં. ૫
તેરે કાશીકી કશીશને કરદીયે હમસે જુલ,
મસરખો બતહા સનઆ વ ઝખીદો નેહરવાં. ૬

તેરે ઝોકે નેશકરને કર દીધે સખ દીવસે માહવ,
 બસરાઓ તાએફે નારસ્તાં ઓર ખુર્માસ્તાં. ૭
 ફરસે ગુલમેં દેખકર જોગન મહા બનકા તેરે.
 મરે ઓર શીરાઝકે ભુલે ચમન ઓર ગુલસ્તાં. ૮
 તેરે સર જીવન પહાડુને દીયા જીસે ઉતાર,
 નેહર રૂકની ઓર ગુલ ગસ્તે મુસલ્માકા સમાં. ૯
 દાવને ભુલ્લીં સમરકંદી વ શીરાઝી તમામ,
 ઇસ કદર અલવાન નેઅમતકે લગાયે તુને ખાન. ૧૦
 નકશ હેં દીવપર હમારે સખ મુદારાનેં તેરી,
 હમ ન ભુલેગે કબી દીન તેરે ઓર રાતેં તેરી. ૧૧

પહેલા ઠપકાનો સાર.

૧ ઓ, ગુલજાર હિન્દુસ્તાન ! હવે તને છેવટની સલામ કરીએ છીએ, કેમકે અમે પરદેશી ધણી લાંબી મુદત તારા મેહમાન રહી ચુક્યા.

૨ ઓ, હિન્દ ભુમિ ! જો કે આજે અમે તને ઠપકો આપીએ છીએ પરંતુ તેં જે પ્રથમ અમારાપર ઉપકારો કીધા છે તે અમે વીસરી ગયા નથી.

૩ તેં પરાયાનો સત્કાર પોતાનાઓ કરતાં પણુ વિશેષ કીધો. અમે તો તારા મેહમાન હતા પરંતુ તેતો અમેને ધરધણી બનાવી આપ્યા.

૪ તારા ખુશનુમા બાગોની લેહડીએ તો બળ્યાં, સમર-કંદ, દમીસ્ક અને ઇસ્ફહાનના બગીચાઓને તદ્દન લુલાવીજ આપ્યા.

૫ બ્યારથી તારા ગગાજળે અમારી જીભ તથા પગોને તર કીધા છે ત્યારથી અમેને જૈજી, દજલા તથા કુરાતની નદીઓ યાદજ રહી નથી.

૬ તારા કાશીનાં દેવળોનાં આકર્ષણે મક્કા, મદીના, સના તથા નેહરવાન શહેરોને તદ્દન છોડાવી આપ્યાં છે.

૭ તારી શેરડીના સ્વાદે બસરા તથા તાએફના મેવાઓને વીસરાવી નાખ્યા છે.

૮ વસંત રતુમાં તારા મહાબનતું જોખન જોષ મરો તથા શીરાઝના બાગ બગીચા લુલાઈ ગયા છે.

૯ તારા સજીવન પહાડોએ નેહર રૂકની તથા શીરાઝના મુસદ્દાની સેર તદ્દન વીસરાવી મુકી છે.

૧૦ તેં પકવાનોના એવા એવા સ્વાદિષ્ટ પતરાવળાં પીર સ્યાં કે જૈને લઈ અગે સમરકંદી તથા શિરાઝી દાવતોને લુલીજ ગયા.

૧૧ આ સઘળું અમારા જીમરમાં બરાબર કાતરાએલું છે. અમે કદી પણ તારા દીવસો તથા તારી રાત્રીઓ જુસીશું નહિ.

ઠપકો ખીજો.

થી હમારી કામો મીલત રસમો આદત સખ જુદા,
રીક્તા વ પૈખંદ કોષ હમમેં ઓર તુઝમેં ન થા. ૧

બોલચાલ અપની અલગ થી ઓર જ્યાં તેરી અલગ,
તુઝસે હમથે અજનબી ઓર હમસે તું ના આશના. ૨

હમમેં અય હીન્દુસ્તાં ગો ખુથે જીન્સીયત નથી,
તુને લૈકીન અપની આંખુ'પર લીયા હમકો ખીકા. ૩

તુને સોંપી મોહરે દૌલત હમકો ઓર તખ્તો નેશાં,
તુને બખ્શે કબો એવાં હમકો ઓર ખુસ્તાં સરા. ૪

તુને સરવત દી હકુમત દી રીયાસત દી હમેં,
શુક કીસ કીસ મેહરબાનીકા કરેં તેરી અદા. ૫

નીબ સઢી લેકીન ન આખેર તક ચેહ ખાતેરદારીયાં,
જો દીયા તુને વોહ આખેરકો સખ રખવાલીયા. ૬

ખેર, અપને માલકા તુ હર તરાહ થા મુખ્તેયાર,
જીસે ચાહા લે લીયા ઓર જીસે ચાહા દે દીયા. ૭

ખેંચ લેં અપની ધસોદમ ઉઠકે મુદ્દીસે જ્યાં.
લુલ કર બી ગર જ્યાંપર ધસકા આ જાએ ગીલા. ૮

પર ગીલા ચેહ હે કે જો કુચ્છ અપના હમ લાયેથે સાથ,
વોહબી તુને હમ્સે લેકર કર દીયા ખીલકુલ ગદા. ૯

આદમિયત કે જે જોહર જે હમારી જાતમેં,
ખાકમેં આખેર દીયે અય હીન્દ સખ તુને મીલા. ૧૦
યાદ હોગા તુજકો યહાં આયેયે હમ કીસ જ્ઞાનસે,
તુજકો સૌગંદ અપને સતજુગકી ખતા ઇમાનસે. ૧૧

ખીજ ઠપકાનો સાર.

૧ ઓ હીન્દ ! અમારો ધર્મ, અમારી કોમ તથા અમારા રીતરીવાજો તારાથી તદ્દન જુદાજ હતા. તારી સાથે અમારે પ્રથમનો કાંઈ સંબંધ નહોતો.

૨ અમારી ભાષા જુદી હતી અને તારી ભાષા જુદી હતી. તારાથી અમે અજાણ્યા હતા અને તું અમારાથી અજાણ્યો હતો.

૩ ઓ હીન્દ ! અમેને કાંઈપણ બાબતમાં તારી સાથે મળતાવડાપણું નહિ હતું, છતાંપણુ તેં અમેને તારી આંખોપર બેસાડી લીધા.

૪ તેં અમેને દોલત, ડંકા, નીજ્ઞાન, મહેલ, તથા બાગ બગીચાઓની નવાજેશ કીધી.

૫ તેં અમેને દોલત આપી, સત્તા આપી, અને મોટું રાજપાટ એનાયત કીધું. ઓ હીન્દ ! અમે તારી કંઈ કંઈ મહેરબાનીઓનો ઉપકાર માનીએ!

૬ પરંતુ અફસોસ ! તે તારી નવાજેશો છેવટ સુધી નબી થકી નહિ. છેવટમાં તેં જે કાંઈ આપ્યું હતું તે સઘળું પાછું લઈ લીધું.

૭ હીક છે, તારી વસ્તુનો તો તું ફરેક રીતે મુખત્યાર હતો. તારી મરજીમાં આવ્યું તેને આપી અને તારી મરજીમાં આવ્યું તેની પાસેથી લઈ લીધી.

૮ તારી વસ્તુઓ તેં જે અમોને આપી હતી તેની શી-કમત બુલે ચુકે પણ જે જીમપર આવી જાય તો તે જીમને મુખથી ખેચી કાઢવાને તૈયાર છીએ.

૯ પરંતુ શીકાયત માત્ર એટલીજ છે કે, જે કાંઈ અમો સાથે લાવ્યા હતા તે પણ તે જુટવી લઈ અમોને તદ્દન કંગાળ બનાવી દીધા.

૧૦ જે માણસાઈ ખવાસે ! અમારી જાતમાં હતા તે સઘળા ઓ હીન્દ ! તેં જુટવી લઈ અમોને તદ્દન કંગાળ કરી આપ્યા.

૧૧ ઓ હીન્દ ! તને તારા સતજીગના સોગંદ આપીને કહીએ છીએ કે, તું ધમાનથી જણાવ કે અમો કેવી શાનો શોકતથી અત્રે આવ્યા હતા ?

ઠપકો ત્રીજો.

તુર્કમાની સલ્ત ઓર મુગલી જેલાઈત હમમેં થી,
અઝમે કુર્દી હમમેં થા ખીદવી હમીયત હમમેં થી. ૧

હાશમી આદાબ વ અબ્યાસી ફજાયેલ હમમે' થે,
 નુકે આરાખી વ અદનાની ફસાહત હમમે' થી. ૨
 ઝર્મે કરારી વ હર્મે ખાલદી રખતેથે હમ,
 સતવતે હમઝા વ ફારકી જલાલત હમમે' થી. ૩
 ધર્કે ગેરતથી ફલીલ અપની શરાફતકી ન માલ,
 છીપતી હે છસ્સે દૌલત વોહ શરાફત હમમે' થી. ૪
 આજ ખાવર થા મકામ અપના તો કલ થા બાખતર,
 એશો અશરતકી ન ફુરસત થી ન આદત હમમે' થી ૫
 નંગ થા હમકો મુશકત સે ન મઝદૂરીસે આર,
 ને ખુઝુરગીથી મુશકતકી બદોલત હમમે' થી. ૬
 હમ શુતરખાનીસે પોંહચેથે જહાંબાની તલક,
 ધસ લીયે બાકી શુતરખાનુંકી ખસલત હમમે' થી. ૭
 ને નેશાં એકબાલમંદી કે હે' વોહ સખ હમમે' થે,
 હુખમે દીની હમમે' થા કોમી મોવદત હમમે' થી. ૮
 ધર હમારે આર હમ સખ વકર મેહમનું' પે થે,
 યસરખી મેહમાં નવાઝી વ ઝીયાફત હમમે' થી. ૯
 ફુટસે વાકેફ ન થે હમ તેરે અય હીન્દુસ્તાં,
 એહમદી અખલાકો ઇસલામી અખખવત હમમે' થી. ૧૦
 છીન લી સખ હમસે યહાં શાને અરખ આને અજમ.
 તુને અય ગારતમરે અકવામો અકાલુલ હમમ. ૧૧

ત્રીજા ઠપકાનો સાર.

૧ તુર્કી દબાવેા અને મુગલાઈ શુરવીરતા અમારામાં હતી. કુરદી ઇરાકાઓ અને બીલી હમીયત અમારામાં હતી.

૨ હાશમી સમ્યતા અને અબ્બાસી ઉમદાપણું અમારામાં હતું, અદનાની જુસ્સેદાર છટા અને અરબી વફાવતા અમારામાં હતી.

૩ હેરે કર્દાર તથા ખાલીફ જેવી સ્વાયક કુશળતા અમારામાં હતી હમઝા જેવો દબાવેા અને શીરકી જલજલો અમારામાં હતો.

૪ અમારા વડપણુની ફલીલ અમારી નેકી ટેકી હતી. કાંઈ વડપણુની ફલીલ માત્ર તવંગરીજ નહિ હતી. જે નેકી ટેકી જોઇ લોકો દંગ થઇ જાય તે દોલત અમારામાં હતી.

૫ આજે અમારો મુકામ ખાવરમાં હતો તો કાલે બાખતરમાં હતો. એશો આરામની કુરસદજી નહિ હતી. તેમ તેવી આદત પણુ નહિ હતી.

૬ જાત મહેનતનાં કામોથી અમોને જરા પણુ શરમ ન હતી. અમારામાં જે વડાઇ હતી તે અમારી જાત મહેનતને લીધેજ હતી.

૭ અમો ઉંટ રાખવાના ધધાથી ઠેઠ દુનિયાપરતું રાજ્ય ભોગવવા સુધી આગળ વધ્યા હતા. અને તેથી ઉંટ રાખવાવાળાની રીતભાત અમારામાં બાકી રહેવા પામી હતી.

૮ જે કોમી ઉત્પત્તિના કારણે છે તે સઘળા અમારામાં હતાં, ધાર્મિક પ્રેમ અને કોમી હમદર્દી અમારામાં હતી.

૯ અમારાં ધર તથા અમો સઘળા અમારા મહેમાનોપર કુરબાન હતા. મદીનાઈ મહેમાનદારી અમારામાં હતી.

૧૦ ઓ હીન્દુસ્તાન ! અમો કુસંપ શું છે તે તો જાણતાજ નહોતા. એકમદી નીતિરીતિ અને ધરણામી બાધચારો અમારામાં હતો.

૧૧ ઓ, કોમોને બરબાદ કરનારા હીન્દ ! તેં અમારી આરબ વડાઈ તથા અજમી જાહોજલાલી છીનવી લીધી.

ઠપકો ચોથો.

આયેયે અય હીન્દ યહાં ઐસેહી હમ ઝારો નઝર,
હે અરબકો જીન્સે નંગ ઝોર હે અજમકો જીન્સે આર. ૧

હમ ઉન્હી ઇસલામકે માલુમ હોતે હેં ખલફ,
જીન્હી થી માહકુમ નરસે રસ્તમે અરફંદ્યાર ૨

હમ ઉન્હીં બાપુંકે બેટે તુજકો આતે હેં નઝર,
જીન્હી જેલાંમાહથી તાતારસે તોં ઝજબાર. ૩

હેં હમ્હીં અય આરયાવૃત ઉન સવાઈ કે સપુત,
જીન્હી દોડુંસે હેં વાકીફ તેરે ફસ્ત ઝોર કોહસાર. ૪

હમ સદાસે ખાકસાર ઐસેહી થે અય ખાકે હીન્દ ?
ઉડતી શીરતીથી ઝમાનેમેં યેહી મુક્તે ગુબાર ? ૫

થીં યેહી શીકલેં હમારી ? થા યેહી રંગ ઝોર રૂપ ?
 થીં યેહી સીરત હમારી ? થા યેહી અપના સચ્ચાર ? ૬
 ગર સલક દેખેં હમારે જીન્દા હોકર અપ હમેં,
 આઝે નીસખત ઝોર કરાખતસે હમારી ઉન્કો આર. ૭
 સીરતેં તુને બદલદી મરખ કરદીં સુરતેં,
 આખર તુને ડીખોદી ખો દીયા તુને વેકાર. ૮
 કર દીયા શેરફો તુને ગોસ્ત્રંદ અપ ખાકે હીન્દ,
 જો શીકાર અફગનથે આકર હો ગઝે યહાં ખુદ શીકાર. ૯
 નકખતેં યેહ સખ જબીસે હમકો આતી થીં નઝર,
 આયેથે યહા જખકે અપના છોડકર મુલ્કો દ્યાર. ૧૦
 થા યકીં હમકો કે શામત રક્તા રક્તા આઘગી,
 હમકો તુ અપ ખાક હીન્દ આખરે યુંહી ખા જાયેગી ૧૧

ચોથા ઠપકાનો સાર.

૧ ઓ હીન્દુસ્તાન ! જે રોતી સુરતથી આરખ તથા અજમને સખ્ત અલુગમે છે તેવી રોતી સુરતથી અમો કાંઈ અહીં નહોતા આવ્યા !

૨ અમો એ પુર્વજોની ઓલાદ છીએ, કે રસ્તમ તથા ઇસ્કંદ્યારની ઓલાદ જેમના તાબામાં હતી.

૩ અમો એ પીતાના પુત્રો તને નજરે પડીએ છીએ, કે જેમની ઘોડોડ તાતારથી લખને જંગલાર સુધીની હતી.

૪ ઓ આર્યવૃત્ત ! અમે તે સવારોના સપુત છીએ કે જેની ઘોડોડથી તારા જંગલો અને પહાડો પુરેપુરા ખણીયા છે.

૫ ઓ આર્ય ભુમિ ! શું અમે હમેશાંથી આવાજ નિર્જીવ હતા કે ? શું અમારી તુકા રજેતીની માઠી આમ હમેશાં હિંડતી રહેતી હતી કે ?

૬ શું આવીજ સીકલો અમારી હતી ? શું આવુંજ રંગરૂપ અમારું હતું ? શું આવીજ નીતિરીતિ અમારી હતી ? શું આવીજ રીતભાત અમારી હતી ?

૭ અમારા ષડીલો જે સજીવન થઇ આજે અમોને જુઝી તો અમારી સાથેના સગપણ તથા સબંધ માટે તેમને શરમ ઉત્પન્ન થાય.

૮ અમારી નીતિરીતિ તથા સીકલોને તેં બદલાવી નાખી. અમારી આબરૂને પ્રાણીમાં ડુબાડી દીધી. અમારા કબજાને તેં ખોઈ નાખ્યો.

૯ ઓ આર્ય ભુમિ ! તે સીંહને બકરાં કરી આપ્યાં. જે શીકાર કરવા આવ્યા હતા તે ખુદજ શીકાર થઇ ગયા.

૧૦ જ્યારે અમારો દેશ છોડીને તારી પાસે આવ્યા ત્યારેજ અમોને આ બધાં ચિન્હો જણાઇ આવતાં હતાં.

૧૧ અમોને ખાતરી હતી કે, રહેતે રહેતે અમારાં કૌસમત જરૂર કુટી જશે. ઓ હિન્દ ! તું અમોને આમ ડુબાવી હાલ તે અમે બરાબર જણુતા હતા.

ઠપકો પાંચમો.

- દેખતે હેં અમ વોહી આંખુ'સે સુખ્હો શામ હમ,
 ને મુદારાતુંઠા થા સમઝે યે તેરી અંજમ હમ. ૧
- તોડ ડાલે જલ્દ તુને આહલ ઝોર પેમાન સખ,
 ખેવફા સુનતેયે સખ અય હીન્દ તેરા નામ હમ. ૨
- દેર તક રેહતા હે ને ધન્સાં નહિ રેહતા અઝીઝ,
 સુનતે હેં દીવારો દરસે તેરે ચેહ પેગામ હમ. ૩
- ઝોખ ને દુન્યામેં હેં વોહ હમ્પે થપ જતેહેં સખ,
 કયા ઝમાનેમેં હમેશા યે ચુંહી બદનામ હમ? ૪
- સખકો હો જાતા હે નાકમીકા પહેલેહી યકી,
 ઉઠતે હેં કરનેકો જખ હીમ્મતકા કોઇ કામ હમ. ૫
- તુને દેખા થા કબી ઇસલામીઉંકા હાલ ચેહ?
 કયા અરખસે લેકે નીકલેયે ચેહી ઇસ્લામ હમ? ૬
- ખસ, ઝીયાદા પીસનેસે અપને કયા હાસીલ તુંઝે ?
 પીસ ચુકે અય આસીયાયે ગરદીશે અખ્યામ હમ? ૭
- શીકવા કીરમતકા હે ને યહાં ખેંચકર લાઈ હમેં,
 તુજકો અય હીન્દુસ્તાં કીસ મુંહસે દેં ઇલજામ હમ. ૮
- શીર ગઇ સરહલસે તેરી ફાન્ને યુનાં જીસ તરાહ,
 કાશ, શીરજાતે ચુંહી દરસે તેરે નાકામ હમ. ૯

રહેતે કાને અપની મહેનત ઓર મઝદૂરીયે કાશ,
આકે યાં પાતે ન ઝોકે રાહતો આરામ હમ. ૧૦

દુશ્મન અપના હો ગયા સૌદાયે માલો જાહ હેય,
હીર્સને તામા કી શેરૂંકા કીયા રખાહ હેય. ૧૧

પાંચમા ઠપકાનો સાર.

૧ ઓ હીન્દ ! તારા સત્કારોનું જે પરિણામ આવવાનું
અમે સમજતા હતા તે આજે રાત્રી દીવસ આંખોથી જોઈ
રહ્યા છીએ.

૨ તેં અમારી સાથે જે કાલકરારો કીધા હતા તે તેં
તોડી પાડ્યા. ઓ હીન્દુસ્તાન ! અમો તારું નામજ બેવશ
સાંભળતા હતા.

૩ જે મહેમાન વધુ દહાડા રોકાય તેની યાહના રહેતી
નથી એવો પોકાર અમો તારા દરેક સ્થળમાંથી સાંભ-
ળીએ છીએ.

૪ દુનિયામાં જે જે એઓ છે તે સઘળા અમોને લાગુ
પડી જાય છે. શું દુનિયામાં હમો હમેશથી આમ બદ-
નામ હતા ?

૫ જ્યારે અમો હીમ્મતનું કોઈપણ કામ કરવાને તત્પર
થઈએ છીએ ત્યારે સાથેજ અમોને તેમાં નહિ શાવી શકવાની
ખાત્રી થઈ જાય છે.

૬ શું તે ઈસ્લામીઓની આવી સ્થિતિ કદી અગાઉ જોઈ હતી કે? શું અમો અર્જસ્તાનમાંથી આવેજ ઈસ્લામ લઇને નીકળ્યા હતા?

૭ બસ હવે વધુ પીસી નાખવાથી તને શું મળવાનું હતું! ઓ પીસી નાખનારા સમયની ધંટી! અમો ખુદ પીસા-ઇજ ચુક્યા છીએ.

૮ અમો અમારા કીસમતનેજ દોષ દેઇએ છીએ કે તે અહીં અમોને ખેતી લાવી. ઓ હીન્દ! શું મોહડું લઇ તારો વાંક કઢાડીએ!

૯ જેવી રીતે ગ્રીક ફોજ તારી સરહદમાં આવી પાછી ચાલી ગઇ. તેવીજ રીતે ઓ હીન્દ? અમો પણ જો વગર સાક્ષ્યતાએ પરત જતા રહેતે તો કેવું બેહતર થતે.

૧૦ પોતાનીજ મહેનત મજૂરીપર સંતોષ માની બેસી રહ્યા હોતે તો કેવું બેહતર થતે? અહીં આવી આનંદના લ-હાવો ન લીધા હોતે તો કેવું બેહતર થતે?

૧૧ અમારાં દુર્ભાગ્ય કે અમારીજ જાહોજલાલી અમારી દુશ્મન થઈ ગઇ. ખોરાકની લાલચે સીંહને શીયાળ બનાવી દીધું.

ઠપકો છડો.

વોહ મુસલમાનુંકી હર બાઝીમે સખકત કયા હુઇ?

વોહ હેજાઝી ગૈરત આર મક્કી હમીયત-કયા હુઇ?

હમ મુસલમાનુંસે હે અપ નંગ હીન્દ ધસલામકો,
 થા લકખ ખેરલ હમમ જરકા વોહ હમ્મત કયા હુધ? ૨

જ કીસીકી ધજ્જત અરઝાઇસે ખુશ હોતા નહિ
 દીલ ગવાહી જસપે દેતા થા વોહ ધજ્જત કયા હુધ? ૩

દીનો દોલત ધદ્મો દાનીશ હમમે કુચ બાકી નહિ,
 હકને પુરી કીથી જો હમપર વોહ નેઅમત કયા હુધ? ૪

મુલ્કો માલો સલ્તનત એક આની જાની ચીનથી,
 જો હમેશાં રેહનેવાલી થી વોહ દોલત કયા હુધ? ૫

કયાં કયાં તેરે ધદ્મો રઝલસે માઅમુર થા,
 અખ વોહ અપ ધસલામ તેરી ખેરો ખરકત કયા હુધ? ૬

જસને મગરીબકો કીયા મશરીફ વોહ સુરજ કયા હુવા?
 જસસે ધરધર ખન ગયા યુનાં વોહ હીકમત કયા હુધ? ૭

કોહો ફરીયા જન્કે હોતેયે ન હરગીઝ સદે રાહ,
 વોહ ઇરાદે કયા હુએ જોર વોહ અઝીમત કયા હુધ? ૮

કોઇ મુશકીલ હમકો મૈદાંસે હટા શકતી નથી,
 વોહ સેઆત જોર પાયદારી જોર વોહ હીમ્મત કયા હુધ? ૯

હોગી અપ હીન્દુસ્તાં આમદ હમારી તુઝકો યાદ,
 વોહ મુસલમાનુંકી હમયત જોર વોહ સુરત કયા હુધ? ૧૦

વોહ ખરદોશ જોર વોહ સીને પેહલવાની કયા હુએ ?
 વોહ કદો બાલા વ એહરે અર્ગવાની કયા હુએ ? ૧૧

. છઠ્ઠા ઠપકાનો સાર.

૧ મુસલમાનોની દરેક બાબતમાં આગળ વધી જવાની લાગણીનું શું થયું? હીન્દ જરત અને મક્કી હમીયતનું શું થયું?

૨ ઓ હિન્દ! અમો મુસલમાનોથી ઇસલામને ધણો શરમ થાય છે. જે ઉમ્મતનો ખેતાબ ઉત્તમ ઉમ્મત હતો તે ઉમ્મતનું શું થયું?

૩ કાંઈ માનપાન આપે તેથી કાંઈ દીલને સંતોષ થતો નથી. જે ઇઝ્ઝત માટે ખુદ અંતઃકરણ ગવાહી આપતું હતું તે ઇઝ્ઝતનું શું થયું?

૪ ઇલમ, ખુદ્દિ, કેળવણી તથા દોલત તેમાનું કાંઈ અમારી પાસે રહ્યું નથી. ખુદાતાલાએ જે નેઅમત અમારાપર સંપૂર્ણ કીધી હતી તેનું શું થયું?

૫ રાજપાટ તથા દોલત એક આવતી જતી ચીજ હતી. પરંતુ જે હમેશાં રહેવાવાળી દોલત હતી તેનું શું થયું?

૬ ઓ હિન્દ! તારૂં ગામે ગામ ઇલમ તથા ફજલથી પ્રકાશીત હતું. ઓ! ઇસલામ, આજે તારી ખેર તથા બરકતનું શું થયું?

૭ જેણે પશ્ચિમને પૂર્વ કરી આપ્યું તે સરજનું શું થયું? જે વિદ્યા-કળાના પ્રકાશથી ધરેધર યુનાન થઇ ગયું હતું તે હીકમતનું શું થયું?

૮ પર્વતો તથા સમુદ્રો જેમના માર્ગમાં આડે ટકી શકતા ન હતા. તેવા ધરાદા અને તેવી હીમ્મતોનું શું થયું?

૯ કોઇપણ મુશ્કેલી અમોને મેદાનમાંથી પાછી ફેરવી શકતી ન હતી. તેવી દ્રઢતા, મજબુતી અને હિંમતનું શું થયું?

૧૦ ઓ હિન્દુસ્તાન ! અમો તારી પાસે પ્રથમ આવ્યા હતા તે સમય તને જરૂર પાડ હશે. તે મુસલમાનોના રંગ-દંભ તથા કુશળતાનું શું થયું ?

૧૧ તે પરાક્રમો તથા તે જખરફસ્ત સાહસોનું શું થયું ? તે પહેલવાન જેવાં શરીરો અને સિંહ જેવા લાલ સુર્ખ એ-હરાઓનું શું થયું ?

ઠપકો સાતમો.

જખતક અય હિન્દુસ્તાં હિન્દી ન કેહલાતેયે હંમ, કુચ્છ અદાએ આપમેં સખસે જુલા પાતે યે હંમ. ૧

આપની ખુદ કરતેયે ધડ્ડત ગર ન કરતા થા કોઇ, સર હરેક શીરઓનકે આગે ન નેહવડાતે યે હંમ, ૨

હાજતેં હોતી થીં જો અપની રવા કરતેયે આપ, હાથ આગે મીરો સુલ્તાં કે ન ફેલાતે યે હંમ. ૩

યે હસે નેમાએ સુલતાનીસે બેહતર જાનતે, અપની મેહનતસે અગર નાને જવીં ખાતે યે હંમ. ૪

યે ન કરગસ ઓર ઝગનકી તરહા હમ મુર્દારખાર, થા વોહી કુબત અપના જો ખુદ મારકર લાતેયે હંમ. ૫

થીં ઉલુલ અઝમી વ હીમ્મત અપની મીશ્તાહે ઝરર, ચાર મુ રાહેં મધજતકી ખુલી ખાતે યે હંમ. ૬

જળ કબી જીસ કામકી ખાતીર જીધર મુંઢ ઉઠ મયા
 શીર પલટકર વહાંસે ખાલી હાથ કમ આતે થે હમ. ૭
 જી ચુરાતેથે ન મકરહાતે આલમસે કબી,
 ઓર ખીલાફે ચર્ખે દૌરાંસે ન ધખરાતે થે હમ. ૮
 અરપે તાઝીકી તરાહથી કૌમે તાઝી બી ગચુર,
 જળ કોષ બહડતાયા હમસે તલમલા જાતેથે હમ. ૯
 હે હમીયતકો હમારી એક ઝમાનાં જાનતા,
 સર્વ હો જાતે થે સખ જીસ વકત ગરમાતે થે હમ. ૧૦
 હાલ અપના સખત ધખરાત નાક તુને કર દીયા,
 આગ થે અય હીન્દ હમકો ખાક તુને કર દીયા. ૧૧

સાતમા ઠપકાનો સાર.

૧ ઓ હીન્દુસ્તાન ! જ્યા સુધી અમે પોતાને હીન્દી નહોતા કહેવડાવતા ત્યાંસુધી અમે અમારો રંગ ઢંગ ખીજ કરતાં ધણોજ ખુબીદાર જોતા હતા.

૨ જો અમારી કોષ ધડૂત નહિ કરતું હતું તો ખુદ અમેજ અમારી ધડૂત કરતા હતા. દરેક શીરઓન પાસે અમે અમારું માથું ઝુકાવી આપતા ન હતા.

૩ અમારી પોતાની જે જે હાજતો હતી તે અમે પોતેજ પુરી કરી લેતા હતા. રાજાઓ તથા અમારો પાસે કોષ ફેલાવતા ન હતા.

૪ પોતાની જાત મહેનતથી જો જવની રોટલી મળતી હતી તો તેને બાદશાહી ખાણું સમજતા હતા.

૫ ગીધ તથા કાગડાઓની જેમ અમો મુરદારને ખાનાર ન હતા. અમારો તો તેજ ખોરાક હતો કે જે શીકારને અમે જાતે જઈ મારી આવતા હતા.

૬ અમારી ફતેહમંદીની ચાવી અમારા નહિ ડગનારા જુસ્સાઓ અને હિંમત હતી. અમો ગુજરાનના માર્ગો ચારે તરફ ખુલ્લા પડેલા જોતા હતા.

૭ જ્યારે અને જે કામ માટે જે તરફ અમોએ મુખ ફેરવ્યું તોપછી ત્યાંથી ખાલી હાથે ભાગ્યેજ અમો પાછા ફરતા હતા.

૮ દુનિયાના કંટાળા બરેલા કામોથી અમો કદી પશુ કંટાળતાજ ન હતા, અને આસમાની સુલતાની આક્રતોથી અમો કદી પશુ ગભરાતા ન હતા.

૯ આરખી ઘોડાની પેઠે આરખ કામ પશુ મેરતવાળા હતી. જ્યારે કોઈ આગળ વધી જતો હતો ત્યારે અમો તલ પાપડ થઈ જતા હતા.

૧૦ અમારા કોમાભિમાનને સઘળાઓ બરાબર જાણે છે, જ્યારે ખીજાઓ ઠંડા પડી જતા હતા ત્યારે અમો ગરમાઈ જતા હતા.

૧૧ હવે તો તે અમારી સ્થિતિ ખીજાઓને ધડો લેવા લાયક બનાવી મુકી છે. ઓ હિન્દુસ્તાન ! અમો અગ્નિ હતા તેને તે માટી બનાવી દીધા.

ઠપકો આઠમે.

- ખાકે નેઅમત દીલ હમારા શાદમાં હોતા નથા,
સાથ હસ્તરખાંન પર મર મેહમાં હોતા નથા. ૧
- કરતેયે મેહમાં હમારે માહઝર મર ઇકલેશ,
તંગ દીલ મેહમાંસે કોઇ મેઝખાં હોતા નથા. ૨
- હમકો પોંહચીથી ખલી લુલ્લા હસે ખાં ચુસ્તરી,
ઉસરત ઝોર તંગીમે બી તૈય અપના ખાં હોતા નથા. ૩
- રખતેયે બચ્ચુકો લુકા અપને મેહમાંકે લીયે,
ખર્ચસે ધરકે સીવા ખાના જહાં હોતા નથા. ૪
- થા મુસાફરકે લીયે એક એક ધર મેહમાં સરા,
હમકો કુચ્છ ગુર્જતમે શીકરે આખો નાં હોતા નથા. ૫
- મેહમાનુકો થે અપને ધરકી બરકત જાનતે,
ઠેરના મેહમાનકા બરસું ગીરાં હોતા નથા. ૬
- જાનતે થે હમકે હે ઇસિપર ખુદા ના મેહરખાં,
જો કે હમસાયે પે અપને મેહરખાં હોતા નથા. ૭
- હમ હરેક આશતમે હમસાયુંકી રેહતેયે સીપર,
દુશ્મનુસે અપને ઉન્કો ખોફે જાં હોતા નથા. ૮
- ચુપકે ચુપકે હાજતે કરતે થે સખ ઉનકી રવા,
ફકો ફાકા ઉનકા ખલકતપર અયાં હોતા નથા. ૯

-પેટ ભરશે' અપના ઝોર હમસાયા કાકેસે રહે,
ધતોદાક આગે ચેહ અય હીન્દુસતાં હોતા નયા. ૧૦
યુ' ન હમ જન્મસે કરતીયાં ચેહ આંખે ચોરીયાં,
તુને અપનીસી સીખાદોં હમકો તનહા ખુરીયાં. ૧૧

આઠમા ઠપકાનો સાર.

૧ બ્યાંસુધી અમારા ફસ્તરખાનપર એક મેહમાન ન હોય ત્યાંસુધી ઉત્તમ ભોજન ખાધ અમારું મન ખુશ થતું ન હતું.

૨ મેહમાનો પણ અમારી સ્થિતિપર સંતોષ માની લેતા હતા. કોઇ પણ ધરખણીને મેહમાન તરફનો કચવાટ થતોજ ન હતો.

૩ અમેને હ. ઇબ્રાહિમ ખલીલુલ્લાહથી ફસ્તરખાન ખુલ્લો રાખવાનો વારસો મળ્યો હતો. તંજીમાં પણ અમારું ફસ્તરખાન ખંધ થતું ન હતું.

૪ જો અમારા ઘરમાં ખોરાકની અછત હોય તો અમે મેહમાન માટે થઇ અમારા બચ્ચાંઓને પણ લુખ્યા રાખતા હતા.

૫ અમારું એક એક ઘર મેહમાનો માટે ગેરટ હાઉસ હતું. ગરીબ સ્થિતિમાં પણ અમેને દાણા પાણીની ચીંતા નહિ થતી હતી.

૬ મેહમાનોને પોતાના ધરની યરકત જાણતા હતા. વરસોના વરસો મેહમાન અમારે ઘેર રોકાઈ રહે તોપણ અમોને તેમાં કંટાળો આવતો નહિ.

૭ અમો એમજ જાણતા હતા કે જે માણસ પોતાના પાડોશી સાથે મેહરબાની નથી રાખતો તેના પર ખુદા મેહરબાન થતોજ નથી.

૮ અમો દરેક આફતમાં પાડોશી માટે દાલ થઈને રહેતા હતા. પોતાના દુસ્મનોથી તેમને તેમની જાનની ધારતી ખીલકુલ રેહતીજ નહિ.

૯ ગુપ્તપણે તેમની હાજતો પુરી કરી આપતા હતા. તેથી તેમની ગરીબાઈ ખીજાઓ પર જાહેર થવા પામતી ન હતી.

૧૦ અમો અમાઈ પેટ ભેરી લઈએ અને પાડોશી ભુખ્યો રહે તેવો બનાવ એ, હિન્દુસ્તાન ! અગાઉ કદી બનતો ન હતો.

૧૧ આમ લાગતા વળગતાઓથી આંખો ચોરી જવાનું બનતું ન હતું. માત્ર તેંજ તારી જેમ એકલપેટાપણું શીખવાડી આપું છે.

ઠપકો નવમો.

જીસે કરતેયે મોહબ્બત બે રીયા કરતે થે હંમ,
જીસે હોતીથી શીકાયત બરમલા કરતેયે હંમ. ૧

શીકવા હોતાયા તો અકસર મુંહપે કેહ દેતેયે હંમ,
 શુક કરતે થે તો ગીબતમેં સીવાઃ કરતે થે હંમ. ૨
 દોસ્ત બન જાતે થે જીસકે ઉસસે કરતે થે નીબાહ,
 આહદ કરતે થે તો આહદુંકો વફા કરતે થે હંમ. ૩
 જીન્કે હો જાતેયે સાથી ઉનકો હમ દેતે થે સાથ,
 રંજો રાહતમેં શરીક ઉનકે રહા કરતે થે હમ, ૪
 કરતેયે ઉસરતમેં ઉનકે વાસતે શીકરે મઆશ,
 ઉનકી ખીમારીમેં તદખીર ઓર ફવા કરતે થે હંમ. ૫
 કામમેં યાફ કે અપને કામ સબ દેતેયે છોડ,
 ઇસમેં રોઝે ઓર નમાઝેં તક કઝા કરતે થે હંમ. ૬
 યાર કોઇ મરકે અપને સે ખીછડ જાતા થા જબ,
 યારકી ઓલાહપર જાનેં શીદા કરતે થે હંમ. ૭
 સુનતેયે અપને બંદુકાં જીન્સે પીયાર ઓર ઇતેહાક,
 ઉનકી નસલુસે વોહી રસમેં અદા કરતે થે હંમ. ૮
 દુશ્મનુંકી ઝદમેં દેતે થે ન આને હમકો દોસ્ત,
 ટોક દેતે થે હમેં જબ કુચ્છ ખતા કરતે થે હંમ, ૯
 આજ વોહ કામ આયે અપને, કલ હમ ઉન્કે આયે કામ
 ખારહા બાહમ સુલુક એસા કીયા કરતે થે હંમ. ૧૦
 તુને અય હીન્દુસ્તાં ખો દીં કહાં વોહ યારીયાં,
 યારીયાં હમમેં રહી બાકી ન વોહ ગમ ખારીયાં. ૧૧

નવમા ઠપકનો સાર.

૧ જેમની સાથે રનેહ જોડતા હતા તે તદ્દન પવિત્ર જોડતા હતાં. જેમને કાંધ ઠપકો દેતા હતા તે તેના મુખપરજ કહી આપતા હતા.

૨ કોઇનો કાંધપણ કચવાટ હોય તો તેમના મુખપરજ તે કહી આપતા હતા. કોઇનો ઉપકાર માનતા હતા તો પરપુરે માનતા હતા.

૩ જેમના મિત્ર થઇ જતા હતા તો તે મિત્રાચારીને ટકાવી રાખતા હતા, જેમની સાથે વાપદો કરતા હતા તો તે વાપદોને વફા કરતા હતા.

૪ જેમના સોબતી થઇ જતા હતા તો તેમનો છેવટ સુધી સાથ આપતા હતા. અને તેમના મુખ દુખમાં હમેશાં ભાગ લેતા હતા.

૫ તંગીની હાલતમાં પણ તેમના શુજરાન માટે કાળજી રાખતા હતા. તેમની ખીમારીમાં તળવીજ તથા દવા-દાર કરતા હતા.

૬ મિત્રોના કામ માટે પોતાના કામકાજ છોડી આપતા હતા તેમ કરવામાં નમાજ તથા રોજાઓ પણ કળ થઇ જતા હતા.

૭ બ્યારે કોઈ મિત્ર મૃત્યુ પછી વિધુટા પડી જતો હતો ત્યારે તેની ઓલાદપર પોતાનો પ્રાણ સુધાં કુરબાન કરી આપતા હતા.

૮ અમારા વડીલોનો જમની સાથે સારો સબંધ જોડા-
જોડો સાંભળતા હતા તો તેમની જોશાફ સાથે અમો પણ
તેવોજ સબંધ રાખતા હતા.

૯ અમારા મિત્રો અમોને શત્રુના ઝપાટમાં આવવા દેતા
ન હતા. જ્યારે અમો કાંઈપણ મદ્દત કરી નાખતા ત્યારે
તેઓ ઘુસ્તજ ચેતવી આપતા હતા.

૧૦ આજે તેઓ અમારે કામ લાગ્યા અને કાલે અમો
તેમના કામ આવ્યા. વારંવાર આવી જ વર્તન અમો
વર્તતા હતા.

૧૧ ઓ હીન્દુસ્તાન ! તેં અમારી તે મિત્રાચારીઓને
ક્યાં ગુમાવી આપી ? મિત્રાચારીઓ બાકી રહી ન હમદ-
દીઓ બાકી રહી.

ઠપકો દસમો.

તેરે સાથેસે રહે અય હીન્દ જળતકે દુર હમ,
અપની પકરંગી રહી અર્ધુલ મીસલ બેનુલ ઉમમ. ૧
મીલ ગયા જો હમમે આકર શીર નયે હમ પુછતે,
રૂમ હે યા તુકે અરમન હે અરબ યા હે અબમ. ૨
મીલતે બેઝાને કોમુકી મીલકી થી તમીક,
થે ખીલાલો જાઅશરો સલમાં બરાબર મોહતરમ. ૩
એક રંમતમે ઉખવતકી થે સબ રંમે ફુજો,
અસવદો આહમર થે જો હસલામ કે એરે અલમ. ૪

જંગી વ ખારજખી વ તાતારીઓ માઝનદરી,
 એક દસ્તરખાન પર ખાતેયે સખ મીલકર બહમ, ૫
 ગો સદા આપસમેં લડતે ઓર ઝધડતે યે મગર,
 વકત જખ પડતા થા આકર એક હો જતેયે હમ. ૬
 ફર્કે રખખાયા કેહ વ મેહમેં ન કુચ્છ ઇસલામને,
 યે બરાબર નશકા વો કસવતમેં આકા ઓર ખદમ. ૭
 હક ખલીફા કા ન થા ઉસમેં રધયત સે સીવા,
 જમા બૈતુલ માલમેં હોતી થી જો આકર રકમ. ૮
 ટોક દેતા થા સરે દરબાર બહડકર એક ગુલામ,
 ગર કહીં બે રાહ ઉઠ જૂતા થા હાકીમકા કદમ. ૯
 શોકતે ફીકે સીવા શોકત ન થી કોઇ પસંદ,
 મુલક જમ લેકર ન પાસ આતાથા અપને કીચેજમ ૧૦
 સોહબતુમેં તકીયાઓ મસનદકા આઈ કુચ્છ નથા,
 મજલીસુમેં ઇમતીયાઝે સદરે પાઈ કુચ્છ ન થા. ૧૧

દસમા ઠપકાનો સાર.

૧ ઓ હીન્દુસ્તાન ! તારા પડછાયાથી જ્યાંસુધી અમે
 છેટે રહ્યા ત્યાંસુધી અમારો રંગઢંગ દ્રષ્ટાંત રૂપ રહ્યો.

૨ જો માણસ આવીને અમારી સાથે મળા ગયો તોપણ
 અમે એમ નહિ પુછતા હતા કે તે રમી, તુર્કી, આર્મિનિયન
 અરબ કે અજમ છે..

૩ પ્રકાશીત ધરલામે વર્ણાશ્રમને તદ્દન બુલાવી આપ્યા હતા. ખીલાલ, નાકર અને સલમાન તેઓ સધળા એકજ પંકતીના હતા.

૪ કાળા અને ગોરા, લાલ તથા પીળા જે ધરલામની ધ્વજ નીચે આવી ઉભા રહેતા તે સધળાઓ બાધ્યારાના એકજ રંગમાં રંગાએલા હતા.

૫ જંગી, ખારજમી, તાતારી તથા માઝંદરાની સધળાઓ એક દસ્તરખાનપર બેસીને ખાણું લેતા હતા.

૬ જો કે હમેશાં અન્યોઅન્ય લડતા ઝઘડતા હતા, પરંતુ સમય આવે સધળા એક થઇ જતા હતા.

૭ એક ખીજ વચ્ચે હું તું નોં ધરલામે તક્ષવતજ રાખ્યો ન હતો. ખાણા તથા પોશાકમાં શેઠ તથા ગુલામ એક સરખાજ હતા.

૮ ઐતુલ માલમાં જે રકમ આવી જમા થતી હતી તેમાં પ્રજા કરતાં ખલીશનો હક વિશેષ હોતો નહોતો.

૯ જો ખલીફે હક વાતથી કઠાય ઉલટો કદમ ઉપાડતો હતો તો એક ગુલામ પણ તેને બર દરબારમાં ટોકી આપતો હતો.

૧૦ દીનની જહોજલાલી સીવાય ખીજ કોઇ જહોજલાલી અમોને પસંદજ નહોતી. રાજપાટ આવવા છતાં પણ મગરૂરી અમારી પાસે આવવા પામતી ન હતી.

૧૧ મેલાવડાઓમાં તકીયા તથા જાનમનો ધારોજ નહોતો. પ્રમુખ તથા મેખર તેવી જુદાઇતું ધોરણજ નહતું.

ઇપકો અગ્યારમો.

- રાસ્તખાઝીમેં હમારી લોગ દેતે યે નઝીર,
હૈં યે પાસે સુખનમેં કોમકે બરનાઓ પીર. ૧
- દોસ્ત દુસ્મનકો હમારે કોલપર થા એતેમાહ,
દે ચુકે જળ હમ ઝળાં શીરથી વોહ પથરકી લકીર. ૨
- યે સીકકાલી હમમેં બહ અતવારબી ઓખાશબી,
થા સુખનકા અપને લેકીન પાસ સબકો નાઝરેઝ. ૩
- કોઇ બહ આહદીસે બહડકર ન થા એળ લંકે લીચે,
હકે જી-હેં કરતાથા હમમેં વારસે તાળે સરીર. ૪
- નેસે રાહઝન ઝોર લુટેરે યે હમારે રાસ્તખાઝ,
રાહનુમાડં મેં નહિ પાતે હમ આજ ઉનકી નઝીર. ૫
- દીલમેં કુચ્છ હો ઝોરઝળાંપર કુચ્છ ચેહ ખાસીયત નથી
ખાકમેં ઉસ સરઝમીકી જીરસે થા અપના ખમીર. ૬
- જંગથી તો બરમલા થી સુદહે થી તો બે રીયા,
હમકો ઝેહર આતા નથા દેના બનાકર જામે શીર. ૭
- ચુંહસે જો કેહ બેઠતેયે કર દીખાતેયે વોહી,
હે ગરજ કર શીર બરસના જીસતરાહ અગ્રે મુતીર. ૮
- છાઉમેં હમ જાકે તલવાઈ કે કેહ આતે યે હક,
ગાલીબ આતાથા ન હમપર ખોદ સુલતાનો અમીર. ૯

પર બનાયા જળસે હમને મલજઓ માવા તુએ,
રાસ્ત બાઝી હો ગઈ અય હીન્દ હમસે ખોશા ગીર. ૧૦

ઠર દીયે તુને તમામ ઇસલામકે અકાન સુસ્ત,
હો ગએ બોદે હમારે આહદ ઓર પૈમાન સુસ્ત. ૧૧

અગ્યારમા ઠપકાનો સાર.

૧ કોમનો દરેક માણસ સમ્યાઈમાં બેનઝીર હતો. સમ્યાઈમાં લોકો અમારૂં દ્રષ્ટાન્ત આપતા હતા.

૨ મીત્રો તથા શત્રુઓને અમારા બોલપર વિશ્વાસ હતો. બ્યારે અમે જીભ આપી ચુક્યા તો પછી તે પથ્થર પર અક્ષર કોતર્યા સમાન થઈ જઈ હતા.

૩ બલા અને યુરા દરેક પ્રકારના લોકો અમારામાં હતા, પરંતુ પોતાના વચનથી ઉલટું વર્તવાનું કોઈને બીજકુલ મવારાજ ન હતું.

૪ ખુદતાલા જેને અમારામાં રાજપાટ તથા સત્તાનો માલેક બનાવતો હતો તેમના પ્રત્યે બેવકાઈ કરવી તેમાં દરેક મોટામાં મોટો એવ સમજતા હતા.

૫ જેવા લુટારા તથા ધાડપાડુઓ અમારા રાસ્તબાજ હતા તેવી રાસ્તબાજી તો અમે આજે રાહતુમાઓમાં પણ જોતા નથી.

૬ જહોરમાં કાંઈ અને દીલમાં કાંઈ તેવી તો ટેવજ ન હતી; તેમ અમારી સરજમીનના ખર્ચામાં તે તાવજ ન હતું.

૭ લડાઈ હતી તો જાહેરમાં હતી અને સુલેહ હતી તો તદ્દન નિખાલસ હતી. અમોને દુધમાં ઝેર મેળવી આપતાં આવડતુંજ ન હતું.

૮ જેમ ખરૂં વાદળ ગર્જના કરી વરસ્યા વિના રહેતું નથી તેમ અમો સુખથી જે કંઈ કહી નાખતા હતા તે કરી દેખાડતા હતા.

૯ તલવારોના છાયડામાં જમને અમો ખરી વાત કહી આવતા હતા. અમારા પર રાજ મહારાજઓનો ખોટું ગા-લેબ આવતો ન હતો.

૧૦ પરંતુ ઓ હીન્દ ! જ્યારથી અમોએ તને પોતાનું વતન બનાવ્યું ત્યારથી અમારી રાસ્તબાજી ખીલકુલ જતી રહી.

૧૧ ઓ હીન્દ ! તેં અમારા ઇસલામના સઘળા અરકાન સુસ્ત કરી આપ્યા. અમારી પ્રતિષ્ઠા તથા વાયદાઓ સઘળા ખીન પાયદાર થઈ ગયા.

ઠપકો ખારમો

શક્રસે તા ગુર્ખ જબ આલમમેં થા કેહત ઉર-રખલ,
થી હમારી કામમેં અરઝાનીયે એહલે કમાલ, ૧
ઇસ્મે હીકમતને હમારી આનકર લી થી પનાહ,
ઇમ ઓર ડુનાનપર જબ છા ગયા જેહલો ઝલાલ, ૨
જાહેલુંકા થા હમારી કામમેં ધાટા યુંહી,
જેસે અબ લીખ્યે પહડે મીલતેહેં હમમેં ખાલખાલ, ૩

મના ઇસિતદલાલ યા તૌજહ યા તાહકીકે હક,
 થી યેહી અકસર હમારી મજલીસુમેં કીબો કલ. ૪
 તુર્કમેં વેહથત રહીથી ઓર ન જેહલ ઓરાળમેં,
 દીન ખેઝાને દીયા થા આકે કાંટા સા નીકાલ. ૫
 ઇસ્મબી જતા થા જતે થે જહાં હમ સાથ .સાથ,
 ઇસ્મને ઇસલામસે ખાંધા થા પૈમાને વેસાલ. ૬
 સીમો ઝર કમ છોડકર જતે થે હમ મીરાસમેં,
 થી કીતાબ અપની ખુઝાઅત ઓર અદબઅપના થા માલ. ૭
 ખલક કરતીથી હમારી રીસ રસ્મો રાહ મેં,
 કર દીયા થા ઇસ્મને સબકે લીયે હમકો મીસાલ. ૮
 આજ જીસ ઇસ્મો હુનસ્મે હે ચરાગાં ખઝમે દેહર,
 હમને ખુનિયાદ ઉસકી દી થી પેશ્વતર દુનિયામેંડાલ ૯
 થી હમારી દોલત અય હીન્દુસ્તાં ફઝલો હુનર,
 આ ગયા તેરી બદોલત અપની દોલતકો ઝવાલ. ૧૦
 હમકો હર જાહરસે યુ' ખીલકુલ મોઅર્રા કરદીયા,
 તુને અય આખો હવાયે હીન્દ યેહ કીયા કરદીયા ॥ ૧૧

પારમા ઇપકાનો સાર.

૧ દુનિયામાં પૂર્વથી પશ્ચિમ સુધી જ્યારે વિદ્યા-કળાનો
 ફુકાળ પડ્યો હતો ત્યારે અમારી કોમમાં વિદ્યા-કળાના ઉસ્તા-
 દોનો સુકાળ હતો.

૨ રૂમ તથા યુનાનમાં બ્યારે અગ્નિતા છવાઈ ગઈ હતી
સારે વિદ્યા-કળાએ આવી અમારો આશ્રય લીધો હતો.

૩ જેવી રીતે આજે અમારી કામમાં કળવાઈલા લોકો
કોઈ કામજ નેવામાં આવે છે તેવી રીતે તે વખતે અગ્નિ
લોકોનો ખીલકુલ દુષ્કાળજ પડ્યો હતો.

૪ અમારા મેળાવડાઓમાં દુષ્ટતાને તજવા, સત્યવાતની
હલીલો લાવવા તથા સત્ય શોધવા વીગેરેની ચર્ચાઓ ચાલી
રહી હતી.

૫ તુર્કોમાં જંગલીપણું કે આરબોમાં અગ્નિતા રહી ન
હતી. આવી વાતોને તો પ્રકાશીત ઇસ્લામે કાંટાની જેમ કા-
ઢીને ફેંકી દીધી હતી.

૬ વિદ્યાએ ઇસ્લામ સાથે એવો કાલકરાર કરીધો હતો કે
બધાં અમો જતા હતા ત્યાં તે પણ સાથે આવતી હતી.

૭ સોનું રૂપું વારસામાં ભાગ્યેજ મુકી જતા હતા, પુ-
સ્તકો તથા સાહિત્ય એજ અમારી પુંજ હતી.

૮ દુનિયાના લોકો અમારી રીતભાતનું અનુકરણ કરતા
હતા. વિદ્યા-કળાએ તો અમોને દ્રષ્ટાન્ત રૂપ બનાવી
આપ્યા હતા.

૯ આજે જે વિદ્યા-કળાથી દુનિયાનો જલસો જળહળી
રહ્યો છે પરંતુ તેનો મુળ પાયો દુનિયામાં અમોએજ
નાખ્યો હતો.

૧૦ જો હિન્દુસ્તાન ! વિદ્યા-કળા એજ અમારી દોલત હતી. માત્ર તારા કારણેજ અમારી દોલત ધટી ગઇ છે.

૧૧ અમોને તેં દરેક ખુબીથી તદ્દન વિમુખ કરી આપ્યા છે. જો હિન્દની આબો હવા ! તેં આ શું કરી આપ્યું ?

ઠપકો તેરમો.

હમને ચેહ માનાકે જળ ગુલશનમેં હો ફરવે ખીજાં,
એ મહલહે છેડની વાં આહદે ગુલકી દાસતાં. ૧

હો ખલફર અલ્લ જળ છાપા હુવા ઇફવાર કા,
શીર સલરકી શાનો સૌકત કીજે કીસ મુંહસે જયાં. ૨

હેં ચેહ ખાતેં બુલ જાનેકી મગર કયુંકર કોઇ,
બુલ જાએ રાતકા સળ મુખ્હ હોતેહી સમાં. ૩

ખઝમકો ખરહમ હુએ મુદત નહિ ગુઝરી જોહોત,
હક રહા હે ગુલસે શમેઆ ખઝમ કે અખતક હુવાં. ૪

કેહ રહે હેં નકશ પાયે રાહરવાં અય ખાકે હિન્દ,
યાંસે ગુઝરા હે અબી એક બા તજમુલ કારવાં. ૫

ગો યદીં હે રહતા રહતા યાદે અધ્યામે સલફ,
દીલસે છેડેગી મીઠાકર ગરદીશે દોરેં જમાં. ૬

બુલ જાએજે કે ચે કીન ડલીઉં કે હમ સમર,
દુટકર આચે કહાંસે જોર ખીકે આકર કહાં. ૭

પર ઝમાનેમેં રહેગે તા કીયામત યાદગાર,
 જો કીયે ખરતાવ તુને હમસે અય હીન્દુસતાં ૮
 માનસા હોગા અમારા ધખરત ઓઝં કે લીયે,
 ચેત જાએંગે બોહોત સુનકર હમારી દાસતાં. ૯
 આગસે રહતા હે જૈસે દુર દુર આતશ પરસ્ત,
 હુકમરાં તેરે યુંહી તુજસે રહેંગે ખર કરાં. ૧૦
 ખરકતેં યાં છોડકર હમ અપની જાએંગે બોહોત,
 હમ ન હોંગે પર નસીહત હમસે પાએંગે બોહોત. ૧૧

તેરમા ઠપકાનો સાર.

૧ અમો એ વાત કબુલ કરીએ છીએ કે, જ્યારે બગીચામાં પાનખર રતુનો દૌર ચાલી રહ્યો હોય ત્યારે ફુલની વફાદારીની દાસ્તાન છોડવી તદ્દન મોકા રહિત છે.

૨ જ્યારે કોઈ પણ કોમપર પડતીનું વાદળ છવાઈ રહ્યું હોય ત્યારે તેમના પૂર્વજોની જાહોજલાલી કયા મુખથી વર્ણન કરી શકીએ ?

૩ આ વાતો તદ્દન જુદી જવા જેવી છે, પરંતુ રાત્રીનો ખનાવ સવાર થતાંજ કોઈ કેવી રીતે જુદી જઈ શકે?

૪ જલસો સમાપ્ત થયે હજુ કાંઈ મુદત વીતાઈ ગઈ નથી. જલશાની બીજીઓનો ધુમાડો હજુ ધુમી રહ્યો છે.

૫ ઓ હીન્દની ભુમિ । વટેમાર્ગીઓના પગનાં નીશાનો
હજુ એમ કહી રહ્યા છે કે અહીંથી એક મોટો શાનો શોકત
વાળો કાફલો પસાર થઇ ગયો છે.

૬ જોકે ખાત્રી છે કે આ પડતીનું કાનસ એક દીવસે
પૂર્વજોની યાદને તદ્દન ધસી નાખશે.

૭ ભુલાઈ જવાશે કે અમો કઈ ડાળીઓના ફળ હતા.
ક્યાંથી તુટ્યાં હતાં અને ક્યાં જઇ વેચાયા હતાં ।

૮ પરંતુ ઓ હીન્દુસ્તાન । તે અમારી સાથે જે વર્ત-
ણું ચલાવી તે કીયામત સુધી જરૂર યાદગાર રહેશે.

૯ અમારો ઇતિહાસ ખીજીઓ માટે ધડો લેવા જોગ
બનાવ બનશે. અમારી ઇસ્તાન સાંભળીને ધણાઓ ચેતી જશે.

૧૦ જેમ આતેશ પરસ્ત અગ્નિથી દુર દુર રહે છે.
તેમ તારા હાકેમો તારાથી દુર દુરજ રહેશે

૧૧ અમો અમારી ધણી બરકતો અહીં છોડીને જતા
રહીયું. જોકે અમો નહિ હોમએ, પરંતુ અમારાથી ધણાઓ
ધડો મેળવશે.

ઈસલામી ભાઈઓને ખુશ ખબર.

નવું ઇસલામી પુસ્તક

ઇસ્લામની ચડતી પડતી ચાને મુસદ્દાએ હાલી.

ઇસલામની સ્થાપના પુર્વેની હકીકતથી લઇ આજ સુધીની ઇસ્લામીઓની સ્થિતિનો ચિતાર અસરકારક અને આકારી નજમમાં મોક્ષાના અલ્લાહ હુસેન હાલીએ આપ્યો છે. તે ગુજરાતિ લીપિમાં આપી તેનો નીચે તરજુમો આપ્યો છે. આ પુસ્તક માટે એટલુંજ કહેવું બસ છે, કે કોઇએ સર સમયદ એહમદને પૂછ્યું કે, ઓ ! સમયદ ! જ્યારે ખુદા તને પુછશે કે તું મારા માટે શું હદીઓ લઇ આવ્યો ત્યારે તું શું જવાબ આપશે ? સર સમયદે કહ્યું કે હું એમ જવાબ આપીશ કે હાલી પાસેથી મુરીસદ (ઇસલામની ચડતી પડતી) લખાવી લાવ્યો.

કીંમત ૦-૧૨-૦ પો. ૦-૧-૦

મળવાનું ઠેકાણું.

એદલજી ધનજી કાખા.

અમરેલી (કાઠીયાવાડ.)

મોહાટી પ્રખ્યાતિને પુર્ણ ક્તેહમંદ થએલી

અખુર

કૌવત આપનારી

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

લોહીને તથા વીર્યને મુધારે છે, મંદ પડેલી

પાચનશક્તિને સતેજ કરે છે, યાદ શક્તિને

વધારે છે અને શરીરને કઠાવર તથા

બળવાન બનાવે છે.

કીંમત-ગોળી ૩૨ ની ૩૫ ૧ નો રૂપિયો એક.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

જામનગર—કાઠીયાવાડ.

છંદગીપર તમેને પ્યાર. છે.

ખરાબ સંગત અને ખરાબ વિચારોથી લાગુ પડતી કુટે-
વને લીધે ઉછરતી અવસ્થાના જુવાનીયાઓની છંદગીની કેવી
પાપમાલી થાય છે તે જાણવા તથા તેમાંથી બચવા

કામશાસ્ત્ર

પુસ્તક વાંચો.

જે મંગાવે તેને વગર કીંમતે અને વગર

પાસ્ટ જે મોકલવામાં આવે છે.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

જામનગર—કાઠીયાવાડ.

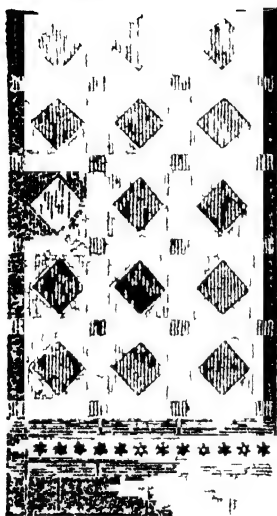
THE BOMBAY TILE MART

EST 1888

GULAMALI GULAMHUSEIN.

21, BANK STREET FORT BOMBAY.

FLOORING TILES.

Orders for all Marble works, Table Tops, name tablets, Plain encaustic flooring Tiles DADO white glazed & Broken mosaic tiles cement Matalic ceiling. Steel & galvanized wallpaper well executed promptly at Moderate Price.

સ્થાપન. ૧૮૮૮

આરસના સફેદ પાટીઆ, લાદી, કાળી આરસની લાદી ફરનીચરમાં, દીવાલમાં, જમીનપરની સુશોભિત લ દીઓ પાલીસ કરવાનો સામાન ઓકન મોઝેક ટાઇલીસ તથા બાયડમ અને મેરીમાં ખેસાડવા લાયક સફેદ ચગકતી ૬x૬ લાદીઓ, હાથ છાપ શીમીટ, દીવાલપર જડવાના ફેન્સી વાલપેપર સ્ટીલની જડવાની શીશીંગ ઘણા કીશયત ભાવે મળશે.

જુલુ અમારા પોતાના બનાવેલા માંગલોરી નક્કીયા કીંમત રૂ. ૫ થી મળશે

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ.

ગુલામઅલી ગુલામ હુસેન ૨૧ જેક સીટ, મુંબઈ

ચક્ષુરૂપી રત્નને જાળવવું એજ જીંદગીની મોટી દોલત છે.

મુલક મશહુર જામનગરનો પ્રખ્યાત શુદ્ધ સાચા

મોતીનો સુરમો.

(આ : સુરમો વાપરવાથી આંખના અસંખ્ય દરદીઓ
ફેટેહુમંદ થયા છે.)

સર્વ મનુષ્યને ચક્ષુરૂપી રત્નને જાળવવા શરીરના તમામ
અવયવો કરતાં વધારે જરૂરનું છે જેના સાધન તરીકે અમારો
સુરમો ઝાંખ, ઝામર, પાણીનું ખરવું, કુતું, પરવાળા, ખીલ,
ખટકો, કઢયું, દુખવા આવવું, અજામ જવું જાળા બધાવા
ગંભી, રતાય, ચીપડા થવા, પાંપણનું ખરવું તથા ચોટી જવું
કીડ, આજણી તથા ખીજા વિકારથી થતાં આંખના અસંખ્ય
દરદો જેવાં કે ધુમાડાથી બહુ વાયવાથી ઉજાગરા ઇત્યાદી ગમે
તે કારણથી થએલ દરદનું નિવારણ કરે છે. આ સુરમો રોગી
તથા નિરોગી તેમજ વાયક વર્ગ તથા લેખક વર્ગ તનામને
એક સરખી રીતે ફાયદા કારક થઇ પડે છે. શુદ્ધ મમીરાનો
સુરમો કિમત નંબર ૧ તોલો ૧ ના ૩. ૧૦ નંબર ૨ ના ૩.
૪ ન. ૩ ના ૩. ૧૧ નં. ૪ ૩. ૧ અને નં. ૫ ૩. ૧૧.

આ સુરમાના ઉત્તમ પણા માટે મેં. ડોક્ટર નરસીભાઈએ
ધણો વખત વાપરી ઉત્તમ સર્ટીફિકેટ આપેલ છે. જામનગરનો
ખરેખરો પ્રખ્યાત સુરમો કોનો છે તે જામનગરના લોકોને
પુછવાથી ખાત્રી થશે. અમારો સુરમો મોટા મોટા રાજ રજ-
વાડોમાં પણ વપરાય છે આ સુરમો અમારા વંશપરંપરાથી
જનનો આપેલો છે.

મુદ્દલાં ઇસમાલજી મુદ્દલાં અમીરજી અત્તરવાલા.

ડે. ફુલબજાર તથા જુમામસ્જીદ-જામનગર.

શ્રી જ્ઞાનેશ્વર પ્રસન્ન.

KNOWLEDGE IS GOD.

દવા વિના વાણી શુદ્ધીના ઉપાય !

DRUGLESS HEALING FOR
STAMMERERS !

દેશના આંકડા શાસ્ત્રીઓએ (statistics) એવું પ્રમાણ કહાડ્યું છે કે દર હજાર મનુષ્યોમાં ત્રણથી પાંચ સુધી તોતલાઓ, બોખલાઓ, અને મુગાઓ હોય છે. એ દરદ બીજા માણક દવાઓથી મટતું નથી. તોતલાઓની જીદગી બહુજ કંટાળ્યા બરેલી હોય છે. ઘણાક તોતલાઓ આપઘાત કરવાનું પસંદ કરે છે. અમે એવા તોતલાઓને સાફ બોલતા કરીએ છીએ. શી દર માસે રૂ ૫૦ પછે દરદીએ રૂ ૩૨ મળવું બહાર ગામના દરદીઓએ ફોટો મોકલી (વાયલ ફી રૂ. ૨ સાથે) દરદનું નીદાન પરીક્ષા કરી અમારો જવાબ મળતાં અહીંયા આવવું. સાઠ વરસ ઉપરના દરદીઓએ આવવાની તસ્દી લેવી નહિ હમેશ પત્ર વ્યવહાર ત્રિસાવતી વખતે જવાબ માટે ટીકીટ જીવી.

ઠેકાણું—પ્રો એમ. એમ. સુરતકર એોકલ્ટ
સાયંટિસ્ટ.

અને દવા વગર દરદો મરાડનાર.

૩ જો માળો, હાથી બીલડીંગ, કાલબાદેવી રોડ.

ભાંગવાડીને નાકે—મુંબઈ.

જીવન.

આ જીવન ખાવાથી : શક્તિ વધે છે : : પાચનશક્તિ સુધરે છે. વીર્ય અને લોહી સુધારે તથા વધે છે. મગજને પુષ્ટી મળવાથી બુદ્ધિ અને યાદ દાસ્ત વધે છે, ક્ષય, ઉરક્ષત, શ્વાસ, કંઠરોગ, હૃદય રોગ, પીત, જીર્ણવર, ગરમીના હર્ષ દસ્તની કમજીયાત અને શરીર ઉપર થતા સર્વે પ્રકારનો દાહ મટે છે, દર ત્રીસ તોલા જીવનથી ભરેલ ડાનાનાં રૂપિયો એક પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર.

નયનામૃત-આ લાલ સુરમે વાપરવાથી આખે થતા કુલાં ડાગ, વેલ મોતીઆ, સુવા, આજણીઓ પરવાળાં, ઝામરવા, તાપોડીયા, ખીસ, છારી અને ઝાંખ મટી જાય છે. સવા તોલાની શીશીનો રૂપિયો એક પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર.

દ્રાક્ષારસ-આ દ્રાક્ષારસ મીવાથી પાચન શક્તિ વધે છે. દસ્તની કમજીયાત દુર થાય છે. રક્તપીત, ઉધરસ, છાતીમાં થએલ ક્ષય, ક્ષય, ઝાડાની ખીમારી વિગેરે મટે છે પુરુષાત્વ વધે છે. લોહી સુધરે છે. દરેક બાટલીનો રૂપિયો દોઢ પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર છે.

કેશ કલપ-પચીસ તોલા કલપથી ભરેલ એક ડાનાના બાર આનાં પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર.

તમામ દર્દીઓને સલાહ મશત આપવામાં આવે છે. અમરી સાથેના પત્ર વ્યવહાર પ્રસંગે અર્ધાં આનાની : ટીકીટ મોકલાવવી. એજન્ટો જોઈએ છીએ.

વઢવાણુ શહેર કાઠીયાવાડ } શાહ નારણજી અમરશી.

સંજીવનામૃત ગોળીઓ.

સંજીવનામૃત ગોળીઓ, લવ જીવ સેવ સદાય;
સંસારી મુખ ભોગવવા અમુલ્ય એહ ઉપાય.

આ ગોળીઓ ખાવાથી પાચન શક્તિને મુઠારી દસ્ત સાફ લાવે છે. ચહેરાની શીકાશ મટાડી લાલાશ લાવે છે, શરીરમાં લોહી તથા વીર્યનો પુરતો જથ્થો વધારી જ્ઞાનતંતુઓને મજબુત કરી આખા શરીરને સંપુરણ તાકાત આપે છે. ગમે તેવા અશક્ત પુરુષને પાછો જીવાન બનાવે છે. અને ગમે તે કારણથી પ્રાપ્ત થએલ નામદર્દીનો નાશ કરી પરિપુર્ણ મદદ લાવે છે.—કિંમત ગોળી ૪૦ ની ડબ્બી ૧ નો ૩. ૧ એક

ગુપ્ત લાગની નસોની નબળાઈ દૂર કરવા માટે
તનુપ્રદિપ્ત તૈલ.

કિંમત તોલા ૧ ની શીશી ૧ નો ૩. એક
મફત અમુલ્ય લેટ મફત

વૈદક સંજીવનામૃત સરૌજ.

આ નામનું પુસ્તક એક પોસ્ટ કાર્ડ ઉપર પોતાનું નામ
હામ લખી મોકલનારને મફત મોકલવામાં આવશે.
બહાર ગામ માટે એજન્ટો જોઈએ છીએ.

વૈદ્ય શા. શીવજી જેઠાભાઈ
હૃદ આફીસ-મંડવી અંદર-કચ્છ.

શ્રી જ્ઞાનેશ્વર પ્રસન્ન.

યોગ ક્રિયાનો ચમત્કાર તો જુવો !

આવો ! લાલ નહીં થાય તો પૈસા પાછા અપીશું !
પધારો !

હસ્તરેખા } HYPNOTISM { જ્યોતિષ્યનો
દેખાડો } લાભ લેવો.

જન્મથી ખેરા અને મુ'ગા છોકરાઓને ખોલતાં શીખવાનું સાધન એ તીલ્લમાતી માનસિક વિદ્યાએ અમારા હાથમાં આપ્યું છે. જેની શી દર માસે રૂ. ૨૫ ત્રણ મહીનામાં નહીં ખોલતો છોકરો થોડા શબ્દોમાં ખોલવા લાગશે-કંઈ લાભ નહીં થાય, તો શી પાછી આપીયું. તેમજ વૈદ-લોકટરોએ અસાધ્ય કહી છોડેલા દર્દીઓ, જેવા કે, ક્ષય, સધી વા, નળનાભથી પીણતા વીગેરે ઘણી જાતનાં દરદો અમે થોડીજ મુશ્કેલીમાં દુરસ્ત કરી આપીયું. પહેલી મુજબ તપાસણી સાથે શી રૂ. ૫ અને પછી દરેક સીટીંગે રૂ. ૨ પડશે. ફોટો મોકલો દોઢસો રૂ. ના ભંડોળમાં દર માસે રૂ. ૨૫ કમાઈ કરવી હોય તો ૧ આનાની ટીકીટ સાથે લખો.

બહારગામ તેણવવું હોય તો રોજ શી રૂ. ૨૫ મિવાય સેકન્ડક્લાસ ગાડીમાફુ અને ખાધા ખર્ચ જુદો પડશે.

ઠેકાણું:-પ્રો. સુરતકર-પ્રીન્સીપાલ.

ડૂગલેસહીદાંગ એન્ડ દીચીંગ ઈન્ટિસયુટ
હાથી ખીદીંગ કાલ્યાદેવી-મુંબઈ.

ખાસ સૂચના.

મારા તરફથી ઇસ્લામી સહિત્યને લગતાં પુસ્તકો
કાયમ બજાર પડતાં રહે છે. તેમાં ઇસ્લામી આગે
નોનાં જીવન ચરિત્રો, કોમ ઉન્નતિના રીસાલાઓ, ઠે
ધર્મગુરુઓનાં લેખાળાં, ઇસ્લામી પ્રીક્ષાસોપ્રીનાં પુસ્તકો,
લતીફા ખજ ઇસ્લામીઓના વૃતાન્તો. મુખ્ય છે. એક
પોસ્ટ કાર્ડ પર પુરું નામ લખી મોકલી મોકલ
પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો.

ડેકાથ.—

એફલજ ધનજ કાખા.

અમરેલી—મીઆવાડ.

